

Tilburg University

[Review of the book *An Introduction to the Medieval Bible*, F. van Liere, 2014]

ten Klooster, Anton

Published in:
Nederlands Theologisch Tijdschrift

Publication date:
2015

Document Version
Early version, also known as pre-print

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
ten Klooster, A. (2015). [Review of the book *An Introduction to the Medieval Bible*, F. van Liere, 2014]. *Nederlands Theologisch Tijdschrift*, 69(2), 149-150.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

BIJBELWETENSCHAP

Frans van Liere, *An Introduction to the Medieval Bible*, Cambridge University Press, Cambridge, 2014; xv + 320 pp., £ 55,00 (hardcover)/£ 18,99 (paperback).

Wie zich een beeld wil vormen van het leven en de cultuur in de middeleeuwen, kan niet heen om hoe de wereld toen doortrokken was van de Bijbel. Theoloog en mediëvist Frans van Liere stelt dat er een gebrek aan kennis en waardering is voor dit inzicht, en wil daar met deze inleiding op beginnersniveau aan tegemoet komen. In negen hoofdstukken krijgt de lezer inzicht in hoe de Bijbel ook fysiek één boek werd, wie dat boek in bezit hadden, hoe de canon vastgesteld werd, welke vertalingen er waren, en hoe de uitleg van de Bijbel zich ontwikkelde door de eeuwen heen. Hierbij ligt de nadruk op de Bijbel als geschreven boek. De laatste twee hoofdstukken behandelen hoe de Bijbel tot de mensen kwam in de liturgie, preken, en diverse kunstvormen. In een vlotte schrijfstijl neemt Van Liere de lezer zo mee in duizend jaar geschiedenis, zonder hem of haar aardige details te onthouden. Zo weet hij te melden dat de Codex Amiatinus mede zo kostbaar was omdat er vijfhonderd schapen voor geslacht moesten worden, en merkt hij en passant op hoe de apocriefe ‘Apocalyps van Paulus’ de inspiratie vormde voor Dante’s ‘Inferno’. De auteur behandelt een geschiedenis van een millennium in iets meer dan 250 bladzijden, en dat levert wel een aantal beperkingen op. Zo is waarschijnlijk omwille van de leesbaarheid het aantal voetnoten beperkt gebleven. Dat maakt het lastig om bepaalde uitspraken te verifiëren. De auteur stelt bijvoorbeeld dat de geletterdheid en het bezit van boeken in de middeleeuwen ‘vrij hoog’ waren. Omdat een voetnoot ontbreekt, blijft het onduidelijk waar hij dit op baseert en ten opzicht van welke tijd het als ‘hoog’ gezien kan worden. Een soortgelijk probleem doet zich voor bij de beschrijving van het vaststellen van de canon door het concilie van Trente. Van Liere vertelt wel dat het gebeurt, maar het blijft onduidelijk op welke gronden een boek nu als canoniek aanvaard werd, of juist werd afgewezen. De lezer krijgt wel aanwijzingen voor verdere studie van de diverse thema’s. De auteur verwijst regelmatig naar online bronnenverzamelingen en ieder hoofdstuk is voorzien van een beperkte becommentarieerde bibliografie. Een klein aantal appendices en een uitgebreid register van zaken en personen maken het boek compleet. Hoewel het boek inhoudelijk vrij compleet is, gaat door het inleidende karakter de nuance soms wat verloren. In een uitleg over het gebruik van Petrus Lombardus in de dertiende eeuw spreekt de auteur over ‘theologie’ en zelfs ‘systematische theologie’ alsof het vaststaande termen zijn. Dat was toen zeker niet het geval. Zijn stelling dat deze ‘theologie’ niet langer enkel op de studie van de Bijbel berustte is verdedigbaar, maar had genuanceerder weergegeven kunnen worden. De indeling van het boek is helder en overzichtelijk, en weerspiegelt dat de nadruk meer ligt op de Bijbel als geschreven tekst dan als gesproken of uitgebeeld woord. Ondanks de onvermijdelijke beperkingen heeft Van Liere een toegankelijke, heldere, en goed onderbouwde inleiding geschreven. Hij maakt overtuigend duidelijk dat de wereld van de middeleeuwen een wereld is die doortrokken is van de Bijbel. Dat doet hij op een manier die toegankelijk is voor beginnende studenten, maar ook boeiend is voor gevorderde lezers. Van Liere vertelt over een geschiedenis die niet

gemaakt wordt door veldslagen en koningen, maar door kopiïsten, commentatoren en predikers. Een ieder die zich zijdelings met de middeleeuwen bezig houdt, doet er goed aan dit boek aan te schaffen, te lezen, en bij de hand te houden als beperkt naslagwerk.

Anton ten Klooster, TsT Utrecht